

Hybridné útvary v produkcii súčasných elektronických médií

Juraj Rusnák

Katedra komunikačných a mediálnych štúdií, Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
jurkorusnak@gmail.com

Kľúčové slová: hybridné útvary, elektronické médiá, programovanie, populárna kultúra
Key words: hybrid forms, electronic media, programming, popular culture

Súčasnú elektronickú médiu sa usilujú posilňovať svoj vplyv na publikum a pravidelne sledujú koeficienty zvyšovania sledovanosti. Jedným z dôsledkov úsilia programových oddelení televíznych a rozhlasových staníc o lepšiu pozíciu na trhu a zlepšovanie spoločenskej prestíže je hľadanie nových foriem konštruovania svojej programovej ponuky. Konzervatívne štandardy programovej tvorby (jasne stanovené žánre, stabilná programová štruktúra, ustálená programová syntax) tak v liberálnom móde tvorby rozhlasového a televízneho programu (už nielen v prostredí profesijného žargónu označovanej ako programming) podliehajú zmenám – vznikajú nové, často neočakávané útvary elektronickej mediálnej produkcie, s kontradiktórnou konfiguráciou prvkov svojej štruktúry.

J. Cawelti konštatoval, že podstatou masovej mediálnej produkcie je šírenie textov ako výsledkov procesu smerujúceho od *invencie* (ktorý zahŕňa nové spôsoby organizácie textu) ku *konvencii* (pre ktorý sú charakteristické opakované, štandardizované spôsoby organizácie textu) – porov. Cawelti, 2004, s. 7). Vyjadrením pohybu od zobrazovania unikátnosti javu k jeho štandardizácii je aj v prostredí mas/mediálnej komunikácie fungovanie základných žánrových štandardov (spracovanie témy, využitie času a priestoru, fungovanie zápletky a postáv a pod.). A. Giddens (2000) v tejto súvislosti poznamenáva, že každý žánr má svoje pravidlá a konvencie, ktorými sa odlišuje od ostatných. Tieto pravidlá sa do istej miery týkajú obsahu a prostredia: americké seriály sa odohrávajú väčšinou v domácom prostredí, westerny na divokom západe v 19. storočí a pod.; líšia sa takisto typy postáv a rámcov. Od každého žánru sa očakáva niečo iné: napríklad k detektívkam neodmysliteľne patrí napätie a záhady, zatiaľ čo pri rodinných seriáloch sa nevyžadujú.

Východiská: hybridizácia v súčasnej mediálnej produkcii

Predmetom nášho uvažovania sú také formy elektronickej mediálnej produkcie, ktoré narúšajú vyššie uvedené konzervatívne formuly žánrových foriem, usilujú sa osloviť diváka, resp. poslucháča atraktívnosťou spracovania a nepredvídateľnosťou svojej štruktúry. Vznikajú tak mediálne obsahy na pomedzí sveta reality a fikcie (napr. dokudráma), v programovej ponuke začínajú stále viac pribúdať relácie, v ktorých sa mediálne publikum stáva nielen príjemcom, ale aj spolutvorcom mediálneho obsahu (interaktívne súťaže, reality show, spravodajské príspevky samotných poslucháčov, resp. divákov), v štruktúre televízneho, resp. rozhlasového textu je pritom stále väčší dôraz kladený na emocionálne stvárnenie príbehu (tabloidné magazíny, ale aj športové prenosy a spravodajské texty). S príchodom televízneho prenosu s vysokým rozlíšením (HDTV) a vznikom domáceho kina sa vizuálne možnosti televízie presunuli do novej dimenzie: formujú sa programové okruhy, ktoré výhodu „veľkých obrazov“ implementovali do svojej ponuky – pribúdajú monotematické filmové, ale aj dokumentárne a športové televízne stanice. Navyše, rozhlasové a televízne médiá vstúpili do prostredia internetu, a to nielen prostredníctvom portálov „klasických“ rozhlasových a

televíznych staníc s možnosťou pripojiť sa na živé vysielanie, ale aj vytváraním audio/videopožičovní, zdieľaním vlastných obsahov na sociálnych sieťach a pod.

Pohľad na kritérium žánru ako „jasného konceptu“, resp. „pravidla“ vytvárania textu či „historickej kategórie“ (porov. Mistrík (ed.), 1993, s. 500) je preto v súčasnej programovacej praxi elektronických médií výrazne voľnejší než pred polstoročím: v súčasnej rozhlasovej, ale najmä televíznej dramaturgii sú čoraz frekventovanejšie iniciatívy, ktoré spájajú rozličné, aj zdanlivo nekompatibilné žánrové dominanty do jedného celku. Hovorí o tom napr. M. Gladiš, ktorý si všima kompozičné postupy pri kreovaní dokudrámy, žánru na pomedzí dokumentaristiky a dramatizovanej tvorby: „Hybridné žánre vznikajú interferenciou (t. j. vzájomným ovplyvňovaním, prenikaním, prelínaním, resp. krížením) minimálne dvoch tradičných, zdrojových žánrov.“ (Gladiš, 2015, s. 162). Pripomína ďalej, že v televíznom prostredí bola žánrová hybridizácia ovplyvnená kontinuálnym poklesom diváckeho záujmu o pôvodné, žánrovo „rýdze“ formy programov a konštatuje, že hybridizácia môže byť vnímaná – najmä z hľadiska programovej tvorby – ako dôkladne premyslená marketingová stratégia: spájaním, zlučovaním, miešaním, krížením tradičných žánrov rastie divácka atraktivita takto kreovaných programov, ktoré, navyše, posilňujú svoj trhový podiel tým, že koncentrujú záujem viacerých segmentov televízneho publika na jeden mediálny komunikát (Gladiš, 2015, s. 162). Na fenomén miešania žánrov v dramaturgii elektronických médií upozorňuje v súvislosti s kompozíciou športového prenosu aj J. Mergeš, keď pripomína, že priamy prenos je potrebné vnímať komplexne ako výrazne hybridný televízny žáner, dramaturgicky regulovaný a konvenčne ladený programový blok, ako sociálno-kultúrne ukotvenú performanciu a výrazne intertextuálny text (porov. Mergeš, 2013, s. 914). Poznamenáva ďalej, že priamy prenos možno označiť za jeden z najrelevantnejších žánrov v zmysle úvah o vývoji žánrového synkretizmu. Hybridné tendencie v prezentácii priamych športových prenosov korešpondujú so všeobecným trendom súčasných médií prikláňajúcich sa k dramaturgicky osvedčenému miešaniu žánrov (Mergeš, 2013, s. 915).

Všeobecnejšie úvahy o fungovaní hybridných útvarov v medziľudskej komunikácii predstavujú napr. H. A. Haveman a H. Rao v štúdiu *Hybrid Forms and the Evolution of Thrifts*, kde analyzujú motiváciu vytvárať hybridné formy komunikácie – popri potrebe vytvárať segregáčne mechanizmy (sociokultúrne, politické, konkurenčné) hovoria o potrebe miešania ako nevyhnutnej súčasťi prežitia organizmov (autori tu pripomínajú vytváranie nových príležitostí, mimetické aktivity a potrebu technologickej zmeny, porov. Haveman – Rao, 2006, s. 976–977).

Synkretické a hybridné postupy pri vytváraní štruktúry súčasného elektronického textu

Tendencie prepájať viaceré, aj nekompatibilné prvky štruktúry elektronického mediálneho textu do jedného celku je možné v dnešnom programovaní demonštrovať porovnaním medzi synkretickým a hybridným procesom pri vytváraní nových textov v programovaní: synkretické útvary mediálnej produkcie (napr. rozhlasový fíčer) tvoria organickú jednotu (J. Mistrík pri nich hovorí o „nerozčlenenosti“, porov. Mistrík, 1997, s. 87), jednotlivé súčasťi medzi sebou komunikujú na základe spoločnej vízie architektúry textu a splyvajú funkčne do homogénneho celku:

Ukážka 1: Rozhlasový fíčer (Fíčer – Archív extra, Ctibor Filčík – zabudnutý nezabudnutelný hlas, 2014)

(hudobný vstup)

Ctibor Filčík: *Filčík je vraj odlud a najradšej zo všetkého má seba. No... neviem (smiech). Jednoducho sa to so mnou oddávna vlečie, ale podľa mňa to až tak celkom nebude...*

(hudobný predel)

Ctibor Filčík: *Rád sa porozprávam s inými. Ak to, pravda, stojí za to.*

(hudobný predel)

Mária Kráľovičová: *Ja som vtedy mala osemnásť a Tibor dvadsaťpäť. Bola to moja prvá láska...*

Rozprávač: *Mária Kráľovičová.*

(hudobný predel)

Martin Huba: *Keď som hral s pánom Filčíkom Garderobiéra, tak ja som si až tak strašne neuvedomoval tú obrovskú záťaž Filčíka v role Sera...*

Rozprávač: *Martin Huba.*

(hudobný predel)

Zuzana Hlavenková-Bakošová: *Ctibor Filčík nám predostrel celú paletu vlastnej ľudskej hĺbky. V prieniku k najutajenejším hĺbinám, ktoré staval na obdiv jedine na javisku. Len tam.*

Rozprávač: *Zuzana Hlavenková-Bakošová.*

(hudobný predel)

Magda Vášáryová: *Mnohokrát som išla k nemu po predstavení a rozprávali sme sa o knižkách...*

Rozprávač: *Magda Vášáryová.*

(hudobný predel)

Štefan Kvietik: *On niesol tú úžasnú atmosféru. Ja som mu veril každé gesto, každý pohyb, každé slovo.*

Rozprávač: *Štefan Kvietik.*

(hudobný predel)

Pri synkretických útvaroch produkcie v elektronických médiách tak dominuje skôr vnútrotextová motivácia: jednotlivé súčasti architektoniky rozhlasového fíčera, napríklad, sa komplementárne dopĺňajú, podľa starogréckeho princípu kvality (poiotés) je všetko na svojom mieste tak, ako má byť: hlas rozprávača, hudobné vložky, zvuková interpunkcia a iné súčasti usporiadania textu sú vzájomne „vyladené“ požiadavkou primeranosti.

Naopak, pri hybridných útvaroch dochádza pri budovaní štruktúry textu ku kolíziám (často úmyselným), jednotlivé súčasti tonality textu interferujú, majú nečakanú, často difúznú až kontradiktórnu povahu:

Ukážka 2: Reality TV (Mama, ožeň ma!, 2013)

Martinka: *Ja som to prala..*

Tibor: *No, prala, hej, ručne...*

Martinka: *Ja som to prala ručne...*

Tibor (podáva jej ruku): *Šikulka...*

Martinka (do kamery): *Mám mastné ruky!*

Tibor: *Ééé, vidím ! (odťahuje ruku)*

Martinka (smiech): *Hahaha...*

Moderátor: *Skromná upratovačka žiari šťastím. Bola presvedčená, že skôr sa dočká titulu kráľovná krásy ako Tiborovej pochvaly...*

Hybridizáciou, napríklad, vznikajú a fungujú viaceré typy programov reality TV, kde pásma zobrazovanej skutočnosti a konštruovanej fikcie majú medzi sebou „mäkké“ prechodové zóny – účastníci „skutočnosť“ často nezobrazujú, ale skôr predvádzajú. Mimetické štruktúry, o ktorých píše Haveman a Rao a ktoré v takýchto hybridných útvaroch vznikajú, majú často viac mimotextové než vnútrotextové dôvody (pragmatické posilňovanie užitočnosti produkcie, atraktivita textu a jej vymedzovanie sa voči konkurencii, zvyšovanie sledovanosti a pod.). Dôsledkom takýchto iniciatív je hypertrofia interferenčných prvkov: tragické sa tu často spája s komickým (zosmiešňovanie mentálnej úrovne či fyzickej podoby účinkujúcich), vysoké s nízkym (talenty a ich ne/vedomé karikatúry v zábavno-súťažných derivátoch programov tejto kategórie), vznešené so všedným. V jednej z kastingových reality show bolo súčasťou súťaže predstavovanie krásy budúcich modeliek v prostredí železničnej stanice v Bratislave, samotný interferenčný pohyb komentovali médiá takto: „Bolo to veľké prekvapenie. Nevedeli sme, kam ideme, až kým naše auto nezaparkovalo pred stanicou. Mysleli sme, že je to žart. Dopadlo to ale super, sme spokojné,“ konštatovali po prehliadke na netradičnom móle vo vstupnej hale niektoré dievčatá. A hoci sa pred zvedavými cestujúcimi a kamerami museli tváriť ako správne profesionálky, v zákulisí toto „prekvapko“ žartom okomentovali: „Nabudúce môžeme ísť aj do ZOO!“ Porov. Supermodelky predvádzali na stanici bielizeň, 2017.

Hybridné útvary v spravodajstve: infotainmentová produkcia

Čím je manuál na tvorbu žánru stručnejší a očakávania jeho demonštrácie v mediálnom prostredí predvídateľnejšie, tým intenzívnejšie sú vnímané interferenčné iniciatívy zasahujúce jeho kompaktnú štruktúru. Osobitne citlivou sa v tejto súvislosti ukazuje produkcia spravodajských textov, kde sú hybridizačné postupy často označované ako infotainment. Infotainmentová produkcia dnes ponúka nielen „zozábavňované“ spravodajské bloky s hrajúcimi sa zvieratami či kurióznymi gólmi zo športu, ale aj predpovede počasia, dopravný servis či správy o pohyboch kurzoch mien, ktoré uvádzajú zabávači, resp. o zábavu sa usilujúci moderátori. Nepríznačková zóna spravodajskej referencie je takto kontaminovaná úsilím rozhlasových a televíznych tvorcov doplniť tematické tkanivo o prvky atraktivity, hry, humoru.

O napätí medzi očakávanými, štandardnými a kontradiktórnymi požiadavkami tvorby jednej z foriem účelového spravodajstva, predpovede počasia, píše napr. J. Klingová, ktorá uvádza: „Obsahová ponuka je nemenná a nemožno ju zreteľnejšie obmeniť, keďže počet stupňov, rýchlosť prúdenia vetra či ďalšie informácie predstavujú pevný faktický meteorologický základ. Domnievame sa, že práve touto tematickou ustálenosťou, ktorú nie je možné nahradiť napríklad správami o politike či inou oblasťou spravodajského záujmu, sa správy o počasí prezentujú markantným spôsobom a na jeho základe sa program stáva rozlíšiteľným.“ Potom neskôr pridáva: „Aj na základe prístupu zo strany médií, ktoré v súčasnej dobe vyzdvihujú tému počasia do popredia diváckeho či poslucháčskeho záujmu, upriamujeme svoj pohľad na funkčnosť postavenia predpovede počasia v mediálnom priestore a jej význam pre rozptýlené publikum.“ (Klingová, 2015, s. 227–229). Typickým príkladom takejto intervencie môžu byť *Predpovede počasia s Jurajom Mokrym*, pri ktorých bola žánrová schéma účelového spravodajstva kontaminovaná komickým skečom, paródiou a hudobno-slovnou performanciou:

Ukážka 3: Predpoveď počasia

(Predpoveď počasia s Jurajom Mokrym, TV Markíza, 14. 12. 2008, CVOKI predpoveď počasia, 2017)¹

(Zvučka)

Juraj Mokry: *Dobry večer želim... Mam taku nostalgiiu... na srdci... Po rokoch môjho moderovania som tu dnes poslednýkrát... a chcem sa s vami rozlúčiť... A pri tejto príležitosti mi dovoľte, aby som sa poďakoval za všetko – meteorológom, grafikom, réžii, ale, samozrejme, aj top manažmentu za prejavenú dôveru...*

(odkašľanie)

A tak mi dovoľte, aby som medzi nami privítal nového nástupcu, Peťko, ahoj, ja ťa pozdravujem...

Peťko: Čau...

Juraj Mokry: *Odovzdávam ti žezlo, cíť sa tu ako ja... Dobre, nech sa ti tu darí, Peťko, tu je tvoje miesto... Dovidenia, želim pekný večer...* (odchádza)

Peťko: *Nad našim územím je len nevýrazná oblačnosť so slabými zrážkami, a to fšecko sa deje v teplom vzduchu, prúdiacom od juhu... Teplotné pásmo na zajtra 5 až 10 stupňov, noc bude taká... (ukazuje na mape)*

V západnej polovici oblačnosť, s ojedinelými slabými zrážkami, s väčšinou dažďovými, na východe bude aj polo... jasno... k ránu hmlisto, teploty poklesnú... plus 5... až 0 stupňov... na severovýchode... pri... prituhne do mínus tri...

Juraj Mokry (prichádza späť): *Výborne, Peťko, ja ti trošku pomôžem, lebo ja viem, že tie začiatky sú ťažké... Na západe bude pondelok oblačný, s ojedinelým dažďom...*

Peťko: *Dažďom...*

Juraj Mokry: *Teplota bude jarná, plus päť až sedem, aj na strednom Slovensku...*

Peťko: *Slovensku...*

Juraj Mokry: *...pri zamračenej oblohe...* (smiech)

Peťko: (smiech)

Juraj Mokry: *...teploty vystúpia na plus dva až päť stupňov... No, skús si východ... Takto sa daj, aby sme nezavadzali... Tak, ideš!*

Peťko: *Jasné...*

Juraj Mokry: *Na východe...*

Peťko: *Na východe bude polooblačno až polojasno, bez zrážok a s teplotami plus tri až sedem...*

Juraj Mokry (presúva Peťka na druhú stranu): *Dobre, teraz sa vždycky presunieme na hory... aby sme nezavadzali grafike...*

Peťko. *Áno...*

¹ Pri reláciách, ktoré nie sú verejne dostupné v oficiálnych archívoch slovenských televízií (niektoré tam nie sú vôbec, na iné treba mať osobitné prístupové práva), sme v bibliografickom zápise zaznamenali údaje z verejne dostupného videoportálu (zvyčajne z YouTube), kde sme preberali názov prameňa a rok nahliadnutia.

Juraj Mokry: *No, a skúsme... Tisícpäťsto metrov...*

Peťko: *Tisícpäťsto metrov a na horách... bude skoro plus dva stupne...*

Juraj Mokry: *Áno... Nejaké to sneženie...*

Peťko: *Sneženie...*

Juraj Mokry: *Výborne.*

Hybridizácia v moderovaných programoch: od „soft“ k „hard“ moderovaniu

Moderovanie ako činnosť zameraná na tvorbu programového celku s vysokou mierou improvizácie a aktuálnosti, teda tvorba textu so zreteľnými vlastnosťami komunikačnej performancie, je pre súčasnú mediálnu prax dôležitým prvkom programmingu. Moderovaný text má nepochybne aktualizovaný dramaturgický charakter – predpokladom jeho fungovania je na jednej strane vytváranie scenára, na strane druhej treba pri ňom počítať aj s aktuálnymi premenami textu podľa meniacej sa komunikačnej situácie. V niektorých rozhlasových a televíznych žánroch (napr. v talk show) je improvizácia dôležitou súčasťou štruktúry textu a jej adekvátne zvládnutie bez interpretačných zakolísaní (napr. umením vtípne reagovať na repliky prítomných hostí, ale aj schopnosťou zaradenia digresíí a exkurzov do štruktúry textu či zmenou celkovej dynamiky vytvárajúcej relácie) je predpokladom kvality celej rozhlasovej relácie. Stupeň intervencie osoby poverenej vedením programu do štruktúry moderovaného tvaru môže byť pritom rôzny – zvyčajne možno identifikovať delikátnejšie („soft“) a autorsky zreteľné („hard“) formy moderovania. Pri tzv. soft moderovaní je miera autorského vkladu obmedzená často na jednoduché prepájanie častí textu. Moderátor je v úzadí, dbá len na udržiavanie tvaru textu, rámcuje jednotlivé témy uvádzacími, resp. ukončovacími replikami a autorsky sa výraznejšie nepresadzuje. Pri soft moderovaní dominuje úsilie sprostredkovať predovšetkým objektívnu hodnotu podávanej informácie. Príkladom sú najmä rozhlasové besedy, pri ktorých je emocionálna potencia moderovaného textu výraznejšie utlmovaná:

Ukážka 4: Anjeli strážni Rudolfa Biermanna
(Anjeli strážni: Talkshow Aleny Heribanovej, 2017)

Alena Heribanová, moderátorka: *Dvanásť českých Levov, to už som spomínala, to je úžasné... Čo si tak cítil a na koho si myslel, keď vyhlásili toho dvanásteho?*

Rudolf Biermann: *No, myslel som na mamu, ale nemohol som sa jej poďakovať... No, nemohol, ale úplne som v tom strese... Naozaj, to nikto nečakal a ja už najmenej a v tom strese som zabudol povedať, tak to hovorím teraz, že ten Lev, samozrejme, patrí jej.*

Alena Heribanová, moderátorka: *Očakával si obrovský úspech tohto filmu aj s faktom, že ste tam tú jeho smrť vôbec nejakým spôsobom neukázali?*

Rudolf Biermann: *Ja sa obecné na film pozerám tak, a to je jedno, či je taký alebo onaký film, keď sa rozhodnem, že ho robím, tak to má nejaké dôvody, hlavne sú to dôvody, že verím v ten scenár, hej, a keď som čítal ten scenár prvýkrát, tak práve to bolo na tom úžasné, že na rozdiel od toho kliše, že podme spracovať jeho smrť a podobne, tak tam bol veľmi novátorský prístup, ktorého zásluha je pripísaná pánovi Königsmarkovi, ktorý, myslím, umrel, ten režisér si vybral tú tému, pán Königsmark si vymyslel to prepojenie s tou psychiatriou a keď Königsmark umrel, tak pán Kolečko v spolupráci s režisérom dopísali ten zbytok. Nebolo to tak jednoduché a trvalo to vlastne od momentu úplného začiatku až po film v kinách osem rokov...*

Alena Heribanová, moderátorka: *Hm...*

Rudolf Biermann: *Ja som bol účastný v posledných štyroch rokoch... alebo tri a pol... A jako tá štruktúra nie je úplne jednoduchá, ale v tom strihu sa podarilo urobiť, podľa môjho názoru, zrozumiteľné a... je to síce politický film, je to síce thriller, ale zároveň je to film o osude jedného normálneho človeka, a to si myslím, že je to, čo prirodzenou cestou divákov privedie k nejakému obdobiu našich spoločných dejín, ktoré by bolo naozaj lepšie, keby sa neopakovali...*

(Ukážka z filmu Masaryk)

Na rozdiel od „soft“ moderovaných relácií, ktoré majú zvyčajne informačno-vzdelávacie či poznávacie zameranie, „hard“ programy sa orientujú na atraktivitu a zábavný charakter, preto pri výbere tém dominujú tie produkty, ktoré dokážu zaujať široké publikum. Výber osobností do takejto autorsky moderovanej relácie je často podmienený ich spoločenským postavením (hostami v rozhlasovej hard talk show sú najčastejšie slávne osobnosti zo šoubiznisu – herci, speváci, hudobníci, ale aj politici či športovci). Moderátor jednotlivé časti relácie nielen prepája a vlastné časti neizoluje od výstupov hostí, ale do nich často vstupuje a komentuje, nezriedka aj humorne podfarbuje až ironizuje:

Ukážka 5: Braňo Závodský naživo

(Miroslav Lajčák – Žiadna kauza na ministerstve zahraničných vecí neexistuje, 2017)

Braňo Závodský, moderátor: *„Cielený útok na slovenské predsedníctvo. Špinavé protislovenské prostitútky. Všetko je prísne v súlade so zákonom.“ Takto reagujú premiér a šéf našej diplomacie na kauzu so slovenským predsedníctvom. Porušenie viacerých zákonov. „Možné predražovanie udalostí. Dosadená mediálna poradkyňa od premiéra, ktorá to má, aj s vedomím ministra, pod palcom.“ Taká je zas výpoveď bývalej zamestnankyne ministerstva a jej kolegu. Kde je pravda? Prečo ministerstvo neukáže všetky dokumenty? Ako a prečo mu máme veriť? O tom všetkom sa pobavíme dnes v štúdiu priamo s ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky vicepremiérom Miroslavom Lajčákom, pán minister, dobrý deň, vitajte u nás.*

Miroslav Lajčák: *Dobrý deň a ďakujem za pozvanie.*

Braňo Závodský, moderátor: *Ja ďakujem, že ste prišli, je to pre vás... asi náročné obdobie, ale... treba vysvetľovať, keďže ste zástupcom nás všetkých vo svojom úrade, spýtam sa rovno, pán minister – klamala bývalá zamestnankyňa ministerstva zahraničných vecí alebo ste klamali – vy?*

Miroslav Lajčák: *Ja som neklamal určite, lebo ja neklamem...*

Braňo Závodský, moderátor: *Jeden z vás dvoch musí klamať, pán minister. Inak to nejde.*

Miroslav Lajčák: *Nie, nie, nie... Nie je to tak... Ona vychádzala z nejakých pocitov, ktoré vychádzali zo sumy informácií, ktoré mala ona k dispozícii. Ona strávila na ministerstve osem mesiacov v pozícii referentky, čiže nejaké informácie mala, ale nemala všetky informácie. A... takže ona... ja určite ju nechcem obviňovať zo zlého úmyslu a vôbec nie z klamstva, ale jednoducho to tak nie je, ona mala pocit, trebárs, že nejaká ta suma na jedno podujatie bolo... bola tristo tisíc, ale ona bola dvesto tisíc, to není klamstvo, možno že ona v tom čase mala ten pocit, a ja si vážim, že na to upozornila, ja som aj chcel, aby zostala na ministerstve, aby sa vrátila na ministerstvo, ale takto to stavať do polohy, že jeden z nás musel klamať, nie je...*

Braňo Závodský, moderátor: *Musel, pán minister, pretože táto, táto dáma vyhlásila po stretnutí s vami, pred médiami a zopakovala to, zopakovala to na dvakrát, že vy ste povedali, že pani Ľapáková bola odporúčaná predsedom vlády, aby sa ujala týchto vecí, ďalej povedala, že ste jej povedali, že vážite si, že myslí trochu takto srdiečkom, ale že musí myslieť aj rozumom, no a pýtam sa, kto klamal preto, lebo tieto jej konkrétne slová ste ešte ani raz nepopreli.*

Miroslav Lajčák: *Ja som povedal, že ten rozhovor sa konal jedenásteho marca, ja som od jedenásteho marca absolvoval kandidatúru na generálneho tajomníka ó-es-en, absolvoval som osemdesiat percent aktivít spojených s predsedníctvom, absolvoval som tisícky bilaterálnych rokovaní...*

Braňo Závodský, moderátor: *Je možné, pán minister, že ste povedali, že predseda vlády Fico nominoval vám za mediálnu poradkyňu pani Ľapákovú? Povedali ste to? To by ste si pamätali predsa.*

Miroslav Lajčák: *Ja si naozaj detaily tohto rozhovoru... Ja si pamätám z tohto rozhovoru to, čo som ja chcel povedať...*

Braňo Závodský, moderátor: *Čiže nepopierate, že ste to mohli povedať? Áno? Tak tomu mám rozumieť?*

Miroslav Lajčák: *Nie, skutočne... Nemohol som to povedať takto, lebo takto to nezodpovedá skutočnosti. Ja som pani Ľapákovú prijal. Hľadal som niekoho, kto pozná mediálne prostredie, kto je k dispozícii, pýtal som sa viacerých ľudí, dostalo sa mi odporúčania na viaceré mená, z ktorých som si vybral ju, pretože my sme sa predtým nepoznali, ale, samozrejme, jej meno je známe, jej kariéra je nepopierateľná, dohodli sme sa, že nám bude pomáhať presne v tej oblasti, v ktorej my na ministerstve nemáme skúsenosti, a nemáme ani ľudí, a to je komunikácia so slovenským mediálnym prostredím.*

Braňo Závodský, moderátor: *Toto všetko je pochopiteľné, ale stále mi toto vrta v hlave a evidentne som to nielen ja, že mohol minister zahraničných vecí, Miroslav Lajčák, svetoznámy diplomat, povedať – poslal ju premiér, bude to mať na starosti?*

Miroslav Lajčák: *Nezmysel.*

Braňo Závodský, moderátor: *Čiže klamstvo! Klamala pani Hlávková!*

Miroslav Lajčák: *Nie, ešte raz...*

Braňo Závodský, moderátor: *No nie, ale musíme to dať, pán minister, do nejakého... lebo toto sú vážne tvrdenia. Tu je dáma, vaša bývalá zamestnankyňa, ktorá vás obviňuje z týchto vecí, že vám tam bola pridelená nejaká pani Ťapáková, a okrem to vás samozrejme obviňuje z toho, že dve akcie, na ktorých sa podieľala, bol značne predražené.*

Miroslav Lajčák (krúti hlavou): *Nechcem v žiadnom prípade sa nechať vtiahnuť do nejakej konfrontácie...*

Braňo Závodský, moderátor: *Prečo?*

Miroslav Lajčák: *Pretože si nemyslím, že je to správne.*

Osobitne možno sledovať prvky intervencie emócií pri hybridných talk show tabloidného typu (napr. o výskyte paranormálnych javov, o ľuďoch z prostredia sociálnych minorít, o celebritách prežívajúcich komplikovanú etapu vo svojom živote a pod.). Hybridný útvar talk show tak pomerne verne kopíruje aj ne/ochotu spoločnosti hovoriť verejne a otvorene, ale často aj zábavne a zľahčujúco o komplikovaných otázkach života:

Ukážka 6: Talk show (Adela show – hosť Iveta Bartošová (zrútenie a slzy, 2017)

Adela Banášová: *Sú tu teraz tvoji anjeli?*

Iveta Bartošová: *Ano... sú...*

Adela Banášová: *My sa už ale musíme rozlúčiť... Ale vieš čo, teraz sa o chvíľu dozvieš, čo bude s tvojím životom ďalej. Teda, aspoň, ak veríš na takéto veci...*

Iveta Bartošová: (plač)

Adela Banášová: *A plače, ja som to hovorila... Je to tu!*

Iveta Bartošová: (objíma Adelu Banášovú)

Adela Banášová: *Ale to sú slzy od šťastia...*

Iveta Bartošová: *Ano, to je šťastie...*

Adela Banášová: *Ja si tu musím tiež počúpieť niekedy... A budem šťastná.*

Iveta Bartošová: (smiech)

Adela Banášová: *Dobre, tak pomôžem ti teraz vstať...*

Iveta Bartošová: *Tak jo... Dobre...*

Adela Banášová: *Dúfam, že si sa tu cítila v pohode.*

Iveta Bartošová: *Velmi... velmi.*

Adela Banášová: *A keď si takáto silná... a bude sa zas o tebe niečo písať...*

Iveta Bartošová: *Ať si píšou, čo chtějí... prostě... Mně je to jedno.*

Adela Banášová: *My ti budeme držať palce... Iveta Bartošová... Můj host' v Adela show... (objíma Ivetu Bartošovou) Tam máš topánky, šperky... Drž sa... Ahoj!*

Hybridizácia v reality TV: spektakulárnosť a emocionalita

Iným príkladom manifestácie hybridných foriem produkcie elektronických médií je priestor tzv. reality TV, v ktorej, podľa nášho názoru, možno najintenzívnejšie sledovať sústreďenie súčasnej mediálnej kultúry na vonkajší efekt (o tomto fenoméne uvažovali už H. M. McLuhan, 1991 alebo N. Postman, 1999). V exkluzívne zobrazovanej skutočnosti s narúšaním od čias antiky proklamovanej „miery“ sú zaznamenávané javy vymykajúce sa predvídateľnosti všedného života: tragické nehody, prírodné katastrofy, ale aj pompézne pripravované televízne prenosy z vrcholných športových podujatí či veľkorozpočtové zábavné programy. Hlavným atribútom takejto hybridizovanej „televíznej reality“ sa stáva nielen to, že je „prežívaná“, ale že je „predvádzaná“. Spektakulárnosť súčasných foriem televízneho programingu umožňuje vytvárať aj také programy, pri ktorých je tak dôležitejšia disproporcionalita než symetria: reportáže o chovateľoch exotických zvierat, súťaže krásy moletných žien, talk show s transvestitmi a pod. V spektakulárnom programingu reality TV je svet plný paradoxov – vďaka nemu vidíme jasne, čo je dobré a čo zlé (napríklad pri sledovaní priebehu vojny s medzinárodným terorizmom), čo je krásne a čo škaredé (novovznikajúce hviezdy sprevádza v zábavno-súťažných programoch súbor ich karikovaných satelitov), čo je veselé a čo smutné (slzy šťastia i slzy smútku dotvárajú dramaturgiu relácií o peripetiách ľudských osudov):

Ukážka 7: V siedmom nebi (Marika Gombitová – Vyznanie (V SIEDMOM NEBI), 2017)

Vilo Rozboril: *Dámy a páni – Marika Gombitová!*

(potlesk a standing ovations publika, prichádza Marika Gombitová)

Vilo Rozboril (pokľakne k Marike Gombitovej): *Tlieskate Marike Gombitovej!*

Marika Gombitová: *Ďakujem vám!*

Vilo Rozboril: *Priatelja... Marika, vitaj pred svojím publikom, dobrý večer (smiech).*

Marika Gombitová: *Dobrý večer.*

Vilo Rozboril: *Ja ti klačím pri nohách po štrnástich rokoch (prestrih na fotografiu z vyhlásenia výsledkov ankety Slávik 2002) a prvá vec, ktorá mi napadá a musím ti ju povedať, Marika – vyzeráš božsky. Pozeral som sa po ľuďoch a... neskrývali dojatie a je to asi normálne... My sme sa cítili pri tvojom návrate ako v siedmom nebi. Aké pocity máš ty dnes? Čo to je za pocit vrátiť sa opäť pred svoje publikum?*

Marika Gombitová: *Ja by som sa chcela predovšetkým poďakovať za to milé, vrúcne prijatie... Ďakujem vám, naozaj, ste ma veľmi dojali... Ja sa veľmi dobre cítim, som veľmi šťastná a tých dvanásť rokov... Ja si nemyslím, že, že to bolo o tom, že som sa skrývala alebo – že som nechcela byť tu s vami... Jednoducho to bolo a ja sa teraz teším, že som tu... a že sa začne tak trošku moja nová etapa môjho nového života... Nevieam, čo viac by som povedala... Je to tak. Ďakujem, ďakujem vám! Ďakujem!*
(potlesk publika a ďalšie standing ovations)

Marika Gombitová: *Som veľmi šťastná a verím, že to tak bude aj naďalej...*

Vilo Rozboril: *Ja ti ďakujem, že ten návrat robíš práve v relácii, ktorá je o ťažko skúšaných ľuďoch.*

Marika Gombitová: *Teším sa, že som tu. V tom, aký mám život, možno si mnohí myslíte, som uzavretá pred svetom a tak, ale snažím sa naplniť svoj život tak, aby som bola aspoň spokojná... Mám dvoch mojich psíčkov...*

Vilo Rozboril: (smiech)

Marika Gombitová: *...o ktorých sa starám, dávajú mi veľa lásky, ja im ju opätujem, takže som veľmi šťastná...*

Vilo Rozboril: *Ale speváčka potrebuje publikum...*

Marika Gombitová: *Presne tak...*

Vilo Rozboril: *A dnes si si doplnila ten svoj kruh...*

Marika Gombitová: *Áno, naozaj sa úprimne teším.*

Vilo Rozboril: *Marika, blížia sa Vianoce, to sú najkrajšie sviatky roka. Ja si dúfam povedať, že pre nás, pre tvoje publikum, ja neviem, či my sme si dnes, nedeľa, večer, siedmy december nevybrali už najkrajší darček... Ja neviem, či ešte môžeme niečo krajšie pod stromčekom dostať. Myslím si, že z tohto veľa ľudí bude žiť, čerpať energiu.*

Hybridné útvary najlepšie vyhovujú požiadavkám ľudovej zábavy: do karnevalovo formátovaných textov možno úspešne implantovať nielen spektakulárny ráz udalosti, ale aj jej expresivitu – publikum sa aj vďaka nim naučilo emocionálne prežívať komunikačné udalosti bez nároku na aktualizáciu priestoru, niekedy aj času: v príbehoch, „ktorým sa neprizerá, ale ktoré sa prežívajú“ (porov. Bachtin, 1975), sa podstatnou súčasťou recepcie hybridného textu stáva eufória. Tá prichádza rovnako pri dosiahnutí dlho očakávaného gólu športovcov, ako pri šťastnom sobášu hlavnej hrdinky nekonečnej telenovely či pri stretnutí spriaznených duší pod dirigentskou taktovkou skúsenej moderátorky:

Ukážka 8: Pošta pre teba

(Rodáci z Kolačkova v Pošte pre teba – STV 1 – 26. 4. 2014, 2017)

Juraj: *Dobrý večer.*

Ostatní účinkujúci: *Dobrý večer.*

Juraj: *Keď vás môžem osloviť, priatelia, rodáci, ďakujem, že ste prijali moje pozvanie. To moje pozvanie vyplýva z toho, že chcel by som sa vám poďakovať, najmä Janko, za tú réžiu celú, ktorá prechádza tých desať rokov, a to, ako on je, Pán Martin, tebe za to, že si takou živou vodou tomu, eh, pán starosta, tebe srdečná vďaka za to všetko, lebo predsa, si priateľom nás všetkých, a Marienka, tebe za tú kultúru, o ktorú sa ty v Kolačkove staráš. Zároveň by som chcel cez vás poďakovať všetkým rodákovi z Kolačkova, ľuďom, ktorí tam bývajú, ale zároveň chcel by som poďakovať dôstojnému pánovi farárovi, srdečná vďaka vám.*
(potlesk publika)

Ján: *Ďakujeme aj my, tiež z celého srdca za to pozvanie... Nemôžem rozprávať, lebo mi prišlo ľúto...*

Katarína Brychtová: *Áááá...*

Mária: *Ujo, ďakujem aj ja, ale nemuseli ste si robiť takú námahu, stačilo, keby ste nám boli poďakovali v Kolačkove, dúfam, že v auguste sa stretneme a ďakujem aj ja.*

Ján: *Jurko, držíme ti palce.*

(potlesk publika)

Martin: *Nie sme hodní tohoto pozvania ani verejného poďakovania, ale teší nás to, ďakujeme pekne.*

(potlesk publika)

Katarína Brychtová: *Myslím, že od dnešného dňa bude Kolačkov oveľa populárnejší ako doteraz a môže k tomu prispieť aj to, že tú stenu dáme preč...*

Všetci: *Áno, áno...*

Katarína Brychtová: *Áno, stenu dáme preč.*

(potlesk, zvitanie účinkujúcich)

Hybridizácia súčasnej elektronickej produkcie: od gnómickej k aktualizácii

Dnešný mediálny environment komplexne rámcuje životné aktivity po/užívateľa – zapojenie sociálnych médií v širšom zmysle slova (využívanie internetu ako informačno-konverzačnej databanky, ale aj zapojenie flešového, najmä televízneho, datapriestoru do životného rytmu každodennosti a prispôsobovanie životného štýlu podľa receptov reklamných spotov) môže indikovať zásadnú premenu v kreovaní, distribúcii, ale aj recepcii mediálnych obsahov. Namiesto určovania a dodržiavania miery, vďaka ktorej je posudzovaná kvalita

textu vo vzťahu k očakávanej gnómickej paradigme (a teda napĺňania požiadaviek žánru textu ako „historickej“ kategórie), je možné indikovať situáciu, pri ktorej sa po/užívateľ dnešných médií sústreďuje na určovanie a presadzovanie aktualizovaných parametrov súčasnej elektronickej produkcie. Dôležitým faktorom distribúcie sa stáva schopnosť okamžite zaujať, prekvapiť, umožniť okamžité prežívanie. Kontradikcia jednotlivých súčastí štruktúry textu, o ktorej sme uvažovali v predchádzajúcich riadkoch, je preto vnímaná ako narušenie miery v pragmaticky ladenom záujme vytvárania eufórie, slasti zo spoločne prežívaného zážitku v homogenizovanom dave. Difúzny charakter súčasnej mediálnej produkcie je preto priamym dôsledkom objednávky vyššie uvádzanej komunikačnej performancie a konštituovanie mediálnych *textúr*, vzájomne poprepájaných tkanív mediálneho textu, ktoré vďaka pestrým intervenčným zásahom (sociokultúrnym, ekonomickým, ale aj politickým či ideologickým) vykazujú výrazne difúzne vlastnosti (podobne ako textúry pôdy, potravín či textúry textílií) ich produkčnou konzekvenciou. Pripomíname na tomto mieste, že v teórii počítačovej grafiky je textúra charakterizovaná ako „predpis, ktorý opisuje správanie materiálu pri interakcii s lúčmi svetla; textúrou je obraz z reálneho sveta, ktorým „obalíme“ vygenerovaný objekt tak, aby sme dosiahli jeho maximálnu podobnosť so skutočnosťou...“ (Ftáčnik, 2017). Hybridné útvary podľa tejto dikcie predstavujú atraktívny odlesk života, v ktorom nie je všetko tak, ako by malo byť, ale tak, ako je...

Literatúra:

- Adela show – hosť Iveta Bartošová (zrútenie a slzy)*. [Cit. 2017-19-08.] Dostupné na internete: <<https://www.youtube.com/watch?v=fZ2G3XXTILQ>>
- Anjeli strážni. Talkshow Aleny Heribanovej*. [Cit. 2017-27-05.] Dostupné na internete: <<https://www.rtvs.sk/televizia/archiv/11813/126845#260>>
- BACHTIN, M. (1975): *Francois Rabelais a lidová kultura stredoveku a renesance*. Praha: Odeon.
- CAWELTI, J. G. (2004): *Mystery, Violence and Popular Culture*. Wisconsin: University of Wisconsin Press.
- CVOKI predpoved počasia*. [Cit. 2017-19-08.] Dostupné na internete: <<https://www.youtube.com/watch?v=mJcEK2unMhQ>>
- Fíčer – Archív extra: Ctibor Filčík – zabudnutý nezabudnuteľný hlas*. [Cit. 2014-12-24] Dostupné na internete: <<http://www.rtvs.sk/radio/archiv/11149/123536>>
- FTÁČNIK, M.: *Textúry*. [Cit. 2017-19-08.] Dostupné na internete: <<http://www.sccg.sk/~ftacnik/IP-9.pdf>>
- GIDDENS, A. (2000): *Sociologie*. Praha: Argo.
- GLADIŠ, M. (2015): *Žáner v prostredí masových médií*. Košice: FF UPJŠ.
- HAVEMAN, H. A. – RAO, H. (2006): Hybrid Forms and the Evolution of Thrifts. In: *American Behavioral Scientist*, Volume 49, Number 7, p. 974–986.
- KLINGOVÁ, J. (2015): Predpoveď počasia ako mediálny fenomén. In: Ološtiak, M. (ed.): *10. študentská vedecká a umelecká konferencia. Zborník príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 227–234.
- Mama, ožeň ma!* [Cit. 2013-06-17.] Dostupné na internete: <<https://mamaozenma.joj.sk/>>
- Marika Gombitová – Vyznanie (V SIEDMOM NEBI)*. [Cit. 2017-19-08.] Dostupné na internete: <<https://www.youtube.com/watch?v=9MIJERK2eb0>>
- McLUHAN, H. M. (1991): *Jak rozumět médiím. Extenze člověka*. 1. vyd. Praha: Odeon.
- MERGEŠ, J. (2013): Priamy televízny športový prenos ako sociálno-komunikačná a mediálna udalosť. In: Ološtiak, M. (ed.): *8. študentská vedecká konferencia. Zborník plných príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, s. 914–922.
- Miroslav Lajčák – Žiadna kauza na ministerstve zahraničných vecí neexistuje*. [Cit. 2017-19-08.] Dostupné na internete: <<https://www.youtube.com/watch?v=E2ErgCflANc>>
- MISTRÍK, J. (ed.): *Encyklopédia jazykovedy*. Bratislava: Obzor.
- MISTRÍK, J. (1997): *Štylistika*. Bratislava: SPN.

POSTMAN, N. (1999): *Ubavit se k smrti. Veřejná komunikace ve věku zábavy*. Praha: Mladá fronta.
Rodáci z Kolačkova v Pošte pre teba – STV 1 – 26.04.2014. [Cit. 2017-19-08.] Dostupné na internete:
<<https://www.youtube.com/watch?v=ZHbhxFlztu4>>
Supermodelky predvádzali na stanici bielizeň. [Cit. 2017-19-08.] Dostupné na internete:
<<https://korzar.sme.sk/c/4467874/supermodelky-predvadzali-na-stanici-bielizen.html>>

Summary

Hybrid Forms in the Production of Current Electronic Media

The study analyzes hybrid forms of contemporary electronic production with emphasis on the circumstances of their origin (intervention of entertainment, emotionality in texts of electronic media, spectacularity of communication). Particular attention is given to the analysis of the relationship between syncretic and hybrid techniques in the genres of current electronic media, and to the sequencing gradual hybridization of texts not only in production (infotainment, textures), but also in the media reception (weakening of gnomeism, stronger interest in updating, experience and formation of a user relationship to the media).